

СЕМЕНОВА О.О.
ст. гр. ОЕЕМ-21

АНАЛІТИЧНІ ЕЛЕМЕНТИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

Управління витратами є процесом цілеспрямованого формування різних видів витрат за умов постійного контролю їх рівня і оптимізації. У сучасних умовах ефективно управління витратами дозволяє підвищувати ефективність господарювання, збільшувати фінансові результати та вартість підприємства. Система управління витратами характеризується функціональним і організаційним аспектами.

Функціональна структуризація витрат дозволяє будувати різні алгоритми оцінки ефективності функцій управління.

До організаційних аспектів відносять: пошук та виявлення факторів зниження витрат ресурсів, їх нормування; планування витрат за їх видами; облік і аналіз витрат; стимулювання економії ресурсів і зниження витрат. Такі підсистеми керуються відповідними структурними одиницями підприємств залежно від їх розміру. Ними можуть бути відділи, бюро чи окремі виконавці. Це досить складний, багатоаспектний і динамічний процес, який включає управлінські дії, метою яких є ріст результатів господарювання за рахунок оптимізації витрат.

На підприємствах управління витратами є важливим засобом побудови системи обліку витрат з врахуванням тактичних і стратегічних цілей менеджменту. Воно вимагає систематичного моніторингу фактичних витрат, вивчення їх поведінки під дією внутрішніх і зовнішніх факторів, прийняття рішення щодо покращення структури операційних витрат, фінансових і інвестиційних витрат.

Аналітичні елементи системи управління витратами подано на рис. 1.

Кожен з складових елементів системи виконує окремі поставлені перед ними завдання, а всі разом забезпечують ріст конкурентоспроможності і ефективності господарювання.

Рис. 1. Аналітичні елементи системи управління [1]

За її допомогою вирішуються наступні завдання:

- здійснюється нормування, планування витрат у розрізі елементів, виробничих підрозділів і видів продукції;
- збираються, аналізуються інформація про витрати, виявляються фактори формування і причини зміни;
- виявляються тенденції змін рівня, обсягу та структури витрат на обсяг виробництва та одиницю продукції;
- здійснюється пошук напрямків економії ресурсів і оптимізації витрат;
- здійснюється контроль і регулювання показників господарської діяльності підприємства.

Системі управління витратами притаманні певні ознаки, серед яких варто виокремити: цілеспрямованість (оптимізація рівня витрат і отримання прибутку); складність (наявність достатньо великого числа підсистем); гнучкість (пристосування до дії різних факторів); керованість (можливість впливу на рівень витрат залежно від потреб).

Ефективна система управління витратами ґрунтується на дотриманні певних принципів. Розглянемо основні з них.

Перш за все, це системний характер організації управління витратами. Цей принцип є визначальний і передбачає її розгляд як цілісної системи планових, облікових, контрольно-аналітичних та економічних розрахунків, спрямованих на досягнення підприємством позитивних фінансових результатів господарювання.

Дані системи управління витратами мають лише внутрішнє призначення і орієнтуються на задоволення власних інформаційних потреб менеджменту і не можуть виходити за межі підприємства.

У процесі управління витратами підприємство самостійно визначає форми і зміст звітності. Принцип самостійності означає повну незалежність підприємства при розробці систем ведення внутрішнього обліку та контролю. Їх завданням є забезпечення керівництва необхідною інформацією.

Дотримання принципу пріоритетності стратегічних цілей перед поточними завданнями вимагає від системи управління витратами обґрунтування перспективних напрямків розвитку на основі отриманої інформації.

Принцип неперервності передбачає постійне формування та аналіз інформації для потреб менеджменту. Управлінський облік є обов'язковою складовою інформаційної системи підприємства і разом з нею повинен функціонувати на постійній основі.

Єдність і універсальність інформаційної бази системи управління витратами є принципом її організації та вимагає формування внутрігосподарської бази даних багатofункціонального призначення. Це дозволяє спростити та здешевити пошук необхідної інформації для обґрунтування управлінських рішень, з максимальною ефективністю застосувати накопичену інформацію.

Принцип економічної обґрунтованості і достовірності вимагає точності у відображенні господарських операцій, ретроспективного аналізу діяльності підприємства і його підрозділів. Стратегічні плани повинні обґрунтовувати цілі і шляхи їх досягнення, а короткострокові – потрібно деталізувати до рівня інструкцій. Тільки достовірна допоможе керівництву приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Важливим принципом ведення системи управління витратами є принцип мінімальної трудомісткості, який передбачає використання методик, сучасних технічних засобів, програмного забезпечення. Це дозволить виконувати своєчасно та у повному обсязі комплекс

планових, облікових, контрольних і аналітичних розрахунків.

Принцип бюджетного методу управління витратами передбачає поділ сфери діяльності підприємства на центри відповідальності; формування бюджетів витрат по підприємстві в цілому і його структурних одиницях, дотримання відповідності показників між показниками бюджету і стратегічними цілями; організацію контролю за виконанням бюджетів;

Принцип оцінювання результатів діяльності підрозділів підприємства на основі бюджетів та внутрішньої звітності дозволяє системі управління витратами стати інструментом мотивації працівників як головної складової економічного механізму.

Дотримання даних принципів створює базу економічної конкурентоспроможності підприємства, завоювання ним передових позицій на ринку.

Отже, система управління витратами повинна сприяти:

- аналізу витрат ресурсів, які споживаються різними видами діяльності для виявлення факторів і причин виникнення і зміни окремих витрат;
- виявленню і усуненню непродуктивних витрат, які не додають цінності підприємству і його продукції і можуть бути усунені без шкоди для його діяльності;
- постійному пошуку можливостей зниження витрат та економії ресурсів;
- прийняттю рішень, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності продукції;
- визначенню ефекту та ефективності різних видів діяльності підприємства.

Оперативний вибір дій, які коригують управлінням витратами вимагає щоденного відстеження та зіставлення витрат не тільки за окремими видами продукції, ринками, клієнтами, але і за всіма бізнес-процесами підприємства, операціями та замовленнями. Це знижує придатність традиційних методів обліку витрат та обумовлює їх невідповідність потребам менеджменту в аналітичній інформації. У зв'язку з цим виникає необхідність у створенні і постійному удосконаленні механізму управління витратами, пошуку наукових підходів до вибору методів і способів цілеспрямованої дії на процес формування витрат діяльності.

Узагальнюючи викладене, можна зробити висновок, що система управління витратами має вирішальне значення як в обґрунтуванні

управлінських рішень під впливом зовнішнього економічного середовища, так і у налагодженні ефективного механізму планування, контролю і аналізу витрат. Перевагами ефективного управління витратами є наявність своєчасної, достовірної і повної інформації про собівартість окремих видів продукції, їх комерційні позиції на ринку; наявність ресурсів для гнучкого ціноутворення; організація виробництва продукції за конкурентною ціною, зміцнення фінансової стійкості і ріст ділової активності тощо.

Література:

1. Адамик О.В. Розмежування понять витрати, затрати, видатки та особливості їх застосування учасниками бюджетного процесу // Наука молода: зб. наук. праць. молод. вчених Терноп. нац. екон. ун-ту. – 2013. – № 20. – С. 203-209
2. Адамик О.В. Управлінські інформаційні системи в аналізі і аудиті: Навчальний посібник. – Тернопіль: ТАЙП, 2005, 2005
3. Крушельницька О.В. Управління витратами : навч. посібник/ О.В Крушельницька. – Житомир, ЖДТУ, 2005. – 196 с.
4. Панасюк, В.М.; Ковальчук, Є.К.; Бобрівець, С.В. Обґрунтування системи показників, що характеризують ефективність управління витратами виробництва // Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу. – 2002. – Випуск 11. – С. 69-76
5. Саченко С. І. Основи організації обліку витрат за національними стандартами. / С.І. Саченко// Наукові записки. Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу – Тернопіль : ТАНГ, 2001.– № 9. - С. 200-201.
6. Саченко С.І. Внутрішньогосподарський контроль у системі управління виробничими витратами // Науковий журнал ТДЕУ: Випуск 12/ матеріали Міжнародної науково – практичної Конференції(15-16 грудня 2005 р.). – С. 270-272
7. Саченко С.І. Облік і внутрішньогосподарський контроль виробничих витрат на хлібопекарних підприємствах: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.04. ТНЕУ, 2007